

CORNELII
VALERII VLTRAIECTINI
GRAMMATICARVM
INSTITUTIONVM
LIBER II.

De Etymologia, seu potius Analogia.

In quo libro genera nominum cum declinationibus, prater vulgaris Grammaticorum in preceptis tradendis consuetudinem, communia sunt: itemque verborum præterita cum supinis.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXXIII.

ADMONITIO.

COGNITIS nominum & verborum inflexionibus, interim dum hæc præcepta Grammatica pueris explicantur, & quotidiana repetitione diligenter inculcantur, ne præceptionum exempla desint, libellus aliquis prælegatur doctus, facilis & vtilis: Breuiores aliquot & faciliores Ciceronis epistolæ, quales ille scripsit ad Terentiam vxorem, & ad suū Tironem, quibus ad formandam puerorum linguam nihil aptius doceri potest: festiua & erudita colloquia beneque Latina, & aperta satis, quæ non delectatione tantum, sed etiam vtilitate commendentur: Terentij comediae, Ciceronis Lælius, & Cato maior. Hinc ad poënicam lectionem progrediare iam licet. Slegantur ex optimis poëtis versiculi sententious, quales multi ad puerorum vtilitatem congefferūt in communes locos. Vbi iam libellos audire cœperint pueri, dictabit his præceptor sermone vernaculo breues, & ad conuertendum faciles epistolas, quas Latinè discat reddere. Eas ille recognoscens, non solum emendabit, verum etiam quemadmodum id quod erat dictatum, rectè conuerti potuerit, ostendet, & à se Latinè redditam epistolam proferet.

Grammatices partes duas sunt:

Exegetice, scriptores bonos interpretandi scientia,
velut Oratores, Historicos, Poetas, ac præterea Philosophos, Iurisconsultos, Medicos, &c. Ea multarum rerum cognitionem requirit, nec præceptis concludi potest, ac ne pars quidem Grammatices dicenda propriè videtur: sed ad vim Grammatici doctoris pertinet.

Metho-
dice, qua
præcepta re-
cte loquendi
continet :
cuius partes
sunt,

Orthogra-
phia, recte
scribendi ra-
tionem
Prosodia,
recte pronun-
tiandi modū
Etymolo-
gia partium
orationis dis-
crimē & pro-
prietatem
Syntaxis re-
ctam dictionis
coniunctionē

Litteris
syllabis
Dictioni-
bus
Orationi-
bus

versum.

Quintil. lib. i.
cap. iiiij. duas po-
suit Grammati-
ces partes, Hi-
florien, seu exe-
geticen, & Me-
thodicen: quartū
prior ad docētiā
vīm & profes-
sionē atque offi-
cium pertinere
potius videtur,
quam ad artis
(quod vocant)
subiectum,

G 2

Q V O

RAMMATICĀ est ars, quæ purè & emendatè loquendi scribendi, rationem tradit; idoneorū scriptorum usū & auditoriae comprobata. Cuius partes quatuor modò sunt in prolegomenis enumeratae, paucis de Orthographia ratiōnē additis. Et nomen à litteris ineditum scientiam literariam notat, quod à litteris incipiat, ex quibus sunt syllabe, & ex his vocabulūm seu dīllio, & ex vocabulūs oratio.

Vocales, a, e, i, o, u, & Græca, y.

Litterarum Species due sunt,	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">conso-</td><td>Mute, b, c, d, f, g, p, q, t.</td></tr> <tr> <td>nantes,</td></tr> </table>	conso-	Mute, b, c, d, f, g, p, q, t.	nantes,	
conso-	Mute, b, c, d, f, g, p, q, t.				
	nantes,				
	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">ex qui-</td><td>Seminocales, l, m, n, r.</td></tr> <tr> <td>bis</td></tr> </table>	ex qui-	Seminocales, l, m, n, r.	bis	
ex qui-	Seminocales, l, m, n, r.				
	bis				
	<table border="0"> <tr> <td>les, ex his</td><td>Liquida, j, s, monadicom.</td></tr> <tr> <td></td><td>Duplices, x, & z.</td></tr> </table>	les, ex his	Liquida, j, s, monadicom.		Duplices, x, & z.
les, ex his	Liquida, j, s, monadicom.				
	Duplices, x, & z.				

Et nomen etiam
per se nullum nullum
est, sed ex litteris.

Nomen Grammaticæ imposi-
tū à primis artit
initiis.

Tria accidit re-
ni cuiq; litteræ
nomen quo ap-
pellatur: figura
qua notatur: &
potestas qua vel
longa vel brevis
est. Q. Teretius
Scauruch litterā
esse contendit.

[F, reflīns videtur inter seminocales adnumeranda, sed
mutis additur, quod loco p, & h, seu φ, Græcorum, ponatur.
H, nota aspirationis est. K, Græcum, idem quod no-
strum c. Ea littera nostrates venit in exprimendo lingue
vernaculae sono, quem c littera nunc referit tanum ante o, &
u; cum sit alioqui sonus idem & nostri c, & Græcorum cap-
pa. Q tanum præponitur u:vi, qualis, equus, &cet.
V Latinum Germani non omnino male sic efferunt, ut non
multum differat ab ou Græca diphthongi sono. Ypsilon,
vales idem quod u Gallicum.

Ex tribus & viginti litteris decem & octo Latinae relin-
quuntur, si eximantur duas, quas Victorinus Afer interpretas
esse p̄scat, k, & q; totidemq; Græca, y, & z, & h, aspira-
tionis nota.]